

از : بانو ملکزاده بیانی

تاریخ سکه در اسلام

طاهریان نخستین سلسله فرمانروایان ایرانی بعد از اسلام و سکه‌های آنان «طاهریان» نخستین سلسله ایرانی هستند که بر نواحی شرقی و قسمتی از شمال ایران تسلط یافته و موجب تجزیه «دولت عباسی» گردیدند .

قیام «طاهر بن حسین» سردار مشهور و با کفایت ایرانی بر علیه دستگاه خلافت که خود وی نیز جزو ارکان و بزرگان آن قرار داشت ، در زمانی صورت گرفت که «عباسیان» در نهایت قدرت بودند . این نهضت سیاسی نمونه بارزی از تمایل استقلال طلبی ایرانیان برای احیاء عظمت و بزرگی ایران است .

«طاهر» در حدود سال (۱۵۹ هـ.ق) در شهر «پوشنگ» در نزدیکی «هرات» بدینا

۱ - پوشنگ یا فوشنج در مغرب هرات واقع بود «ابن حوقل» در این باره گوید «پوشنگ نصف هرات بوده مانند هرات در جلگه واقع شده و تا کوه دو فرسخ فاصله دارد» ، «فوشنج از اقلیم چهارم ، طولش از جزایر خالدات (صد ه) و عرضش از خط استوا (لده) شهری کوچک است و ولایتی بسیار از توابع آن است» نزهت القلوب تألیف حمدالله مستوفی - بکوشش دبیر سیاقی (ص ۱۸۸) . «پوشنگ چند یک نیمه هری باشد» ، «پوشنگ را حصار است و خندق

← %

آمد بهمین مناسبت برخی از مورخان او را «طاهر حسین بن مصعب پوشنجی» نامیده‌اند . پدر وی «حسین بن مصعب بن زریق بن ماهان است (۱)» جد وی مردی فاضل بود و چون بشغل کتابت در نزد «سلیمان بن کثیر خزاعی (۲)» اشتغال داشت ، بنام این خاندان منتسب گردید . مصعب پس از مدتی به حکومت «پوشنگ» منصوب شد و در جنگ «ابومسلم» بر علیه «امویان» تحت فرمان ابومسلم در جنگ شرکت داشت . پس از درگذشت وی پسرش «حسین» که در خراسان مورد احترام مردم آن سامان بود (۳) مانند پدر حکومت پوشنگ به او واگذار گردید . «حسین بن مصعب» در سال (۱۹۲ هـ.ق) درگذشت و «طاهر» جای وی را در حکمرانی پوشنگ گرفت . پس از درگذشت «هارون الرشید (۱۷۰-۱۹۳)» در سال (۱۹۳ هـ.ق) و اختلاف پسرانش «امین» (۱۹۳-۱۹۸ هـ.ق) و «مأمون» (۱۹۸-۲۱۸ هـ.ق) بر سر خلافت و در دست گرفتن قدرت، «طاهر بن حسین» نقش مهمی داشته‌است . طاهر (۴) که ایرانی نژاد و به ملیت خود علاقمند بود به «مأمون» که مادرش ایرانی (۵) و طبق آداب و سنن ایرانی تربیت یافته بود و مأمون بود برای خلافت شایسته‌تر

و سه دروازه در نیشابور در هری در کوهستان» مسالک و ممالک تألیف اصطخری به اهتمام «ابرج الفشار» (ص ۲۱۱ - ۲۲۱) . از همراه تا پوشنج یک منزل راه است و پوشنج ولایت طاهر بن حسین بن مصعب است «البلدان تألیف احمد بن ابی یعقوب . ترجمه آبتی (ص ۵۶-۵۷) (شهرهای پوشنگ این است: خرگرد (خسرورگرد) ، فرگرد ، کوسوی ، کره (خره) . (آب پوشنگ از هری باشد و این رود به سرخس رود . پوشنگ را حصارست و خندق و سه دروازه دارد . در نیشابور ، در هری (هرات) و در کوهستان) مسالک و ممالک (ص ۲۱۱ و ۲۱۲) .

۱ - درالتنبیه والاشراف مسعودی چنین آمده است (حسین ابن مصعب بن زریق بن حمزه رستمی) ترجمه پاینده - ص ۳۲۹ .

۲ - (سلیمان بن کثیر که سر همه داعیان بود و مردی بغایت بزرگ) مجمل التواریخ و القصص به تصحیح ملک الشعراء بهار .

۳ - (علی بن عیسی بن ماهان والی خراسان در سال (۱۹۱ هـ.ق) در صد گشتن وی برآمد ولی هارون الرشید او را مورد حمایت خود قرار داد .

۴ - (طاهر مردی بود عظیم زبرک و داهی و فاضل) از مجمل التواریخ و القصص بتصحیح ملک الشعراء بهار (ص ۳۵۴) .

۵ - مادر مأمون «مراجل» نام داشت و اهل «بادغیس» بود .

میدانست لذا با مجاهدت و رشادت فراوان در سمت سرداری قوای مأمون (۱) توانست در جنگهایی که بین لشکریان خراسان و سپاهیان امین روی داد با شکست قوای «علی بن عیسی (۲)» و کشته شدن وی توفیق حاصل نماید (۳) «مسعودی» در این باره چنین گوید: «علی بن عیسی کشته شد و سپاهش پراکنده شدند و اردوگاه او بتصرف طاه در آمد به دهم شعبان سال ۱۹۵ بود. در این موقع مأمون را بعنوان امیر مؤمنان درودگفت طاهر ذوالیمینین لقب یافت (۴) طاهر ذوالیمینین (۵) پس از درهم شکستن قوای طرفداران «امین» شهرها یکی پس از دیگری بگشود و در طول راه تا «مداین» سپاهیان امین را شکست داد. طاهر در سال (۱۹۸ ه. ق) بغداد را فتح کرد و امین را دستگیر و مقتول نمود (۶) در این هنگام مأمون که در مرو بود بخلاف نشست و قبل از حرکت بسوی بغداد

۱ - فضل بن سهل ذوالریاستین که در مقام وزارت مأمون بود عزم او را بچنگ امین قوت داد. التنبیه والاشراف - مسعودی ترجمه ابوالقاسم پاینده (ص ۳۲۹) فضل بن سهل ایرانی بود. هنگام خلافت هارون الرشید مسلمان گردید، وی صاحب کفایت و تدبیر و در فصاحت و فضل بی بدیل بود. مأمون، فضل را لقب «ذوالریاستین» داد. در مجمل التواریخ و القصص آمده است (فضل بن سهل در علم نجوم یگانه بود و آن است که او را در احکام ذوالریاستین خوانند و پر درستها (سکه سیم) و جعفری (سکه زر) ذوالریاستین ضرب میکردند (ص ۳۵۰).

۲ - در این جنگ لشکریان علی بن عیسی در حدود پنجاه هزارتن بود.

۳ - در مورد جنگ با امین فضل بن ذوالریاستین مأمون را وادار ساخت.

۴ - التنبیه والاشراف - ترجمه ابوالقاسم پاینده (ص ۳۳۰).

۵ - در باره لقب ذوالیمینین اقوال مختلفی مورخان گفته اند از جمله چون طاهر در جنگ با هر دو دست شمشیر میزد ذوالیمینین خوانده شد. در این مورد به کتاب «قیام ایرانیان در راه مجد و عظمت ایران» تألیف: عباس پرویز مراجعه شود (ص ۱۱۴ - ۱۱۵). در تاریخ بیهقی آمده است که طاهر چون با دست چپ با «حضرت رضا (ع)» بیعت کرد و با دست راست با مأمون لذا مأمون را خوش آمد و طاهر را ذوالیمینین خواند (ص ۱۴۱).

۶ - امین درسی و سه سالگی پس از نزدیک به پنج سال خلافت در بغداد بقتل رسید.

(سال ۱۹۸ ه. ق).

«علی بن موسی الرضا (ع)» را که مورد احترام خاص ایرانیان بود بولیعهدی انتخاب نمود (۱) و پس از بیعت امور خراسان به آن حضرت سپرده شد (۲) حضرت رضا (ع) در اول صفر سال (۲۰۳ هـ. ق) در طوس مسموم گردید (۳) از دوران ولیعهدی حضرت رضا (ع) سکه‌های سیمین جالب توجهی موجود است. مأمون، طاهر را در سال (۲۰۵ هـ. ق) به فرمانروائی خراسان منصوب کرد (۴) طاهر با قدرت زیاد به فرمانروائی پرداخت و بجای «سرو» (۵) نیشابور را مرکز قلمرو حکومت خود نمود (۶) طاهر در مسجد جامع نیشابور نام «مأمون» را از خطبه

۱ - «مأمون بخراسان علی بن موسی الرضا را ولیعهد کرد و بدین کار به همه اطرافها نامه فرستاد تا بعد از مأمون، علی بن موسی الرضا را ذکر کنند اندر خطبه‌ها» (مجمل‌التواریخ و القصص - ص ۳۵۲).

۲ - طاهر از جانب مأمون با حضرت امام رضا (ع) به ولایتعهدی وی بیعت کرد.

۳ - علی بن موسی الرضا به طوس نالان گشت اندکی و مأمون به پرسیدنش رفت و بفرمود تا آب انار بیاورند و زهر در آن کردند و بدست خویش بوی باز داد تا بخورد، مأمون بیرون آمد، رضا جان تسلیم کرد. او را هم در پهلوی هارون الرشید دفن کردند و آنجا مشهد است. (مجمل‌التواریخ و القصص (ص ۳۵۲).

۴ - خراسان یکی از استانهای مهم و وسیع ایران بود در دوره ساسانی. ساتراپی پارت بچهار منطقه تقسیم شده بود که هر یک را فرمانروائی اداره مینمود، فرمانروائیها عبارت بود از بلخ (باختر) مرو هرات (سیستان و پوشنگ) و ماورالنهر (ورز رود) تازیان در حمله به خراسان نتوانستند بهسولت آن سرزمین وسیع و پرنعمت را که دارای کانهای سیم و زر و فیروزه بود بتصرف درآوردند. پس از کوشش فراوان سرداران اسلام بمدت ۲۵ سال از دوران خلافت عمر تا خلافت عثمان سرانجام «عبداله بن عامر» توانست (در سال ۳۰ هـ. ق) قسمتی از آن منطقه دست یابد.

۵ - مرو یکی از شهرهای بسیار مهم است که در آن دوران دارای کهن دژی بود که گرداگرد آن شهر قرار داشت. دارای چهار دروازه و مساجد و عمارات زیاد بود. در میدان مسجد نو محل اقامت فرمانروای مرو قرار داشت و بدستور «ابومسلم خراسانی» میدان بزرگ و خانه‌ها ساخته شده بود در کنار نهر «ساجان» محلات و خانه‌ها و بازارها بدستور «حسین بن طاهر» ساخته شد.

۶ - نیشابور (نیوشاه‌پور) را شاه‌پور اول ساسانی (۲۴۰ - ۲۷۱ م) بنیاد نهاد در این

قلمرو فرمانروائی طاهریان

دوره یکی از آبادترین شهرها بود. این شهر در سال ۳۱ بدست تازیان اتناد (خراج این شهر به چهار میلیون درهم میرسید. البلدان (ص ۴۵) نیشابور را «ابرشهر» خوانند). در خراسان هیچ شهری بزرگتر از نیشابور نیست و هوای نیشابور از دیگر هوای خراسان بهتر است و جامه‌های ابریشم که در آفاق از آنجا برند. سرای امارت در سرو بودی و در بلخ بودی تا روزگار طاهریان کی (نیشابور) آنجا مقام ساختند. در سبب مقام ایشان دارالملک شد و از نیشابور دبیران و ادیبان و علمای مشهور برخاستند (مسالک و مسالک (ص ۲۰۵).

انداخت و بدین ترتیب استقلال خود را اعلام نمود ولی روز بعد (جمادی الاول سال ۲۰۷ ه. ق) بدست غلام خود مسموم شد (۱). «طاهر بن حسین» برای پسر و ولیعهد خود در نامه‌ای دستوراتی برای فرمانروائی و سلطنت و کشورداری و پرهیزکاری داده است که کمال انسانی و فهم او را معرفی مینماید (۲) پس از مرگ طاهر «طلحه» (۲۰۷-۲۱۳ ه. ق) «پسرش که حکومت سیستان را داشت روانه خراسان شد» (۳) دوران فرمانروائی وی هفت سال بود (۴) پس از درگذشت «طلحه» در سال (۲۱۳ ه. ق) «عبدالله بن طاهر» (۲۱۳-۲۳۰ ه. ق) برادر وی بفرمانروائی سرزمین خراسان رسید و به‌مقر فرمانروائی خود نیشابور فرود آمد. در دوران فرمانروائی وی «مازیار» (۵) فرمانروای طبرستان که برای احیاء استقلال ایران علیه دستگاه خلافت عباسیان با «بابک خرم دین» (۶) و «افشین» (۷) متحد شده بود پس از

۱ - این غلام از طرف خلیفه برای مراقبت وی فرستاده شده بود در مجمل‌التواریخ و القصص آمده است (در آن پس از طاهر بن حسین بخراسان مأمون را خلع کرد و اندر خطبه روز آدینه در سال ۲۰۷ همان شب مرد (ص ۳۵۴)).

۲ - برای متن نامه به کتاب «تاجگذاری شاهنشاهان ایران» از انتشارات شورای مرکزی جشن شاهنشاهی نوشته «نصرت‌الله مشکوتی» (ص ۱۹ و ۲۰) مراجعه شود.

۳ - قدرت طاهریان بعدی بود که مأمون نیز رسماً خراسان را بعنوان تیول به طلحه واگذار نمود.

۴ - در دوره فرمانروائی طلحه، حمزه خارجی از سپاه خراسان شکست خورد.

۵ - مازیار پسر قارن بن شهریار از خاندان ساسانی بود وی از خاندان «ونداد هرمز» از فرزندان «سوخرای» رئیس خاندان «کارن» یکی از خاندانهای بزرگ پارس بود که در زمان «فیروز» شاهنشاه ساسانی مقام اسپهبدی داشت مازیار از جانب مأمون فرمانروای قسمت کوهستانی طبرستان و رویان و دماوند شد. پس از مدتی سراسر طبرستان را بتصرف درآورد و مجدداً به‌دین پدران خود (دین زرتشت) درآمد و با «بابک خرم دین» علیه دستگاه خلافت هم‌پیمان شد «کوهیار» برادر وی برای رسیدن بمقام فرمانروائی طبرستان بجای برادر به مازیار خیانت کرد و وسایل دستگیری او را فراهم ساخت.

۶ - «بابک خرم دین» از خاندان اصیل ایرانی بود که مورخان در مورد وی اقوال مختلف نقل کرده‌اند. در مجمل‌التواریخ و القصص آمده است «بابک خرم دین» بجانب آذربایگان برخاست و کارش سخت عظیم و بزرگ شد. اصل ایشان از روزگار «قباد» بود از

زدو خورد با لشکریان «عبدالله بن طاهر» شکست خورد و مازیار دستگیر و به امر «معتصم (۲۱۸-۲۲۲ ق.ه.)» خلیفه عباسی بضرط تازیانه در بغداد جان سپرد (سال ۲۲۵ ق.ه.) «عبدالله بن طاهر» که دربار سلطنتی باشکوهی در «نیشابور (۱)» فراهم آورده بود بر سراسر خراسان و ری و طبرستان با استقلال تمام فرمانروائی کرد (۲) «عبدالله بن طاهر» در سال (۲۳۰ ق.ه.) درگذشت و پسرش «طاهر (۲۳۰-۲۴۸ ق.ه.)» جانشین وی گردید. «طاهر بن عبدالله» تا مدتی با آرامش کامل فرمانروائی نمود. در اواخر سالهای زندگی وی، نهضت «یعقوب لیث» نضج گرفت و مخالفت «صالح بن نصر (۳)» در «سیستان» که جزو قلمرو

«سزدک بن بامداد» موبد موبدان «قباد» چون «نوشیروان» ایشانرا بکشت پس «سزدک» را زنی بود نام او «خرمه بنت قاده» به روستای ری و از آن پس خرم دین خواندندشان (ص ۳۵۳ - ۳۵۴) وی بارها با لشکریان خلفای عباسی در راه استقلال ایران جنگید ولی سرانجام از راه حيله او را در «سامره» با وضعی دردناک و فجیع در سال ۲۲۳ ق.ه. کشتند.

۷ - «افشین خیزر بن کاووس» از شاهزادگان ایرانی (اسروشنه) ماورالنهر بود که به سامون و معتصم خلفای عباسی خدمات فراوانی نمود، چون مورد سوء ظن «معتصم» قرار گرفت امر بکشتن وی داد در حدود سال (۲۲۶ ق.ه.).

۱ - «عبدالله بن طاهر» بشهر نیشابور فرود آمد و به ترتیبی که والیان انجام میدادند از آنجا بطرف «سرو» پیش رفت و در نیشابور بنای عجیب «شادباخ» را ساخت و سپس «سنار» را بنا کرد. البلدان ترجمه آیتی (ص ۵۴). «عبدالله طاهر» به آبادی و توسعه نیشابور پرداخت از این دوران نیشابور یکی از مراکز علمی دنیای اسلامی گردید. در دوران فرمانروائی «عبدالله بن طاهر» شهر توسعه یافت و دروازه‌های متعدد دیگر و بازارها و کاروانسراها ساخته شد و صنعت کارهای دستی و پارچه‌بافی ترقی بسیار نمود. برای مزید اطلاع به کتاب «جغرافیای تاریخی خراسان» تألیف «ابوالقاسم طاهری» مراجعه شود (ص ۱۷۲ - ۱۷۳).
 ۲ - آنگاه همه دشتها و کوههای طبرستان فتح گردید و «عبدالله بن طاهر» و پس از وی «طاهر بن عبدالله» بر آن والی شد. فتوح البلدان - بلاذری. ترجمه دکتر آذرنوش (ص ۱۹۰).
 ۳ - «صالح بن نصر» در اوایل فرمانروائی «طاهر بن عبدالله» در ناحیه بست مستقر شد. سال (۲۳۸ ق.ه.).

«طاهریان» بود و همکاری «یعقوب لیث» با او موجب تقویت قوای صالح گردید (۱) امیر طاهری آنچنان که لازم بود توجهی در امر سیستان ننمود لذا طولی نکشید که یعقوب فرمانروائی آن خطه را بدست آورد. «طاهر بن عبدالله» در سال (۲۴۸-۵.ق) درگذشت و «محمد (علویان) (۲)» خطه طبرستان را که جزو قلمرو طاهریان بود بتصرف درآوردند (۳) و از سوی دیگر «یعقوب لیث صفاری» با لشکریان خود «نیشابور» مرکز فرمانروائی «طاهریان» را بدست آورد و «محمد» را به زندان افکند و به فرمانروائی «طاهریان» پایان داد. «طاهریان» اگر نتوانستند پیوند خود را با خلفای عباسی بطور کامل قطع کنند، ولی حافظ رسوم و سنن ملی شدند. احساسات ایران دوستی، آنها را برانگیخت که از خاندانهای ایرانی که در دستگاه خلافت بودند دعوت کنند که در شهرهای قلمرو طاهریان سکونت نمایند و در رفاه باشند و صاحب جاه و مقام گردند. از جمله «خاندان میکال» بود که پس از حمله تازیان به «سغد» که منطقه سلطنت آنان بود مجبور به اقامت در «بغداد» شدند (۴) در دوران سلطه طاهریان بر خراسان،

۱ - ابراهیم بن الحسین القوسی از طرف طاهریان در سیستان حکومت مینمود بین او و صالح در سال (۲۳۹.ق) جنگ درگرفت، پس از مخاصمت متعدد سرانجام توفیق با «صالح» بود، ولی بر سر در دست گرفتن قدرت بین صالح و یعقوب لیث زد و خورد مکرری روی داد که در نتیجه موفقیت با امیر صفاری بود، سال (۲۴۴.ق).

۲ - حسن بن زید علوی (۲۵۰-۲۷۰.ق) امام زیدیه دارای صفات عالی انسانی و عالمی بزرگ در علم فقه بود.

۳ - «محمد بن اوس» از طرف «محمد» فرمانروای طاهری در طبرستان حکومت مینمود چون نسبت بمردم آن ناحیه بخصوص روستائیان سختگیری و ستم روا داشت، لذا مردم از «حسن بن زید علوی» دعوت نمودند که در تحت لوای وی حکومت طاهریان را در طبرستان براندازند. برای اطلاع بیشتر به کتاب اسلام در ایران تألیف: . - بطروفسکی ترجمه کریم کشاورز (ص ۲۶۶) مراجعه شود.

۴ - نسبت «میکالیان» به «فیروز» شاهنشاه ساسانی و «یزدگرد» و «بهرام پنجم» میرسد. در اواخر دوره ساسانی از این خاندان دیوا شیخ (دیواشنگ) پادشاه سغد بود که در سال (۱۰۴.ق) در جنگ با تازیان کشته شد. این خاندان سرزمین سغد را ترک گفته به بغداد

دستگاه مالی، همچنانکه در دوره «امویان» در ایران مرسوم بود. بیشتر بدست ایرانیان اداره میشد (۱) حقوق دیوانی خراسان در عهد «طاهریان» بمناسبت موقع مهمی که این سرزمین داشت زیاد بود. «حمدالله مستوفی» در مورد حقوق دیوانی طاهریان نیز همین مورد را تذکر داده است (۲).

در دوران خلفای عباسی از خاندانهای بزرگ و معروف ایران که در امور دیوانی شاخص بودند «خاندان آل حبیب» است که اصل آنان از «کام فیروز» است که منشاء ایشان «شیراز» بود و در این شهر اقامت داشتند و کارهای بزرگ برعهده آنان بود. مأمون «مدرک بن حبیب» را برای تصدی محاسبات دیوانی فرا خواند و مدرک در روزگار معتصم در بغداد درگذشت (۳). در مناسبات بین خلفا و ممالک اسلامی مالیاتها باید طبق ترتیب وصول شود و از خزانه مواجب سالانه لشکریان و مأموران مختلف پرداخت گردد (۴).

در اوایل دوره خلفای عباسی ایالت «کومس (قوسس)» که مهمترین و آبادترین شهرهای آن «سمنان» و «دامغان» بود همه ساله در حدود یک میلیون و صد و پنجاه هزار درهم مالیات میپرداخت. از برآورد مالیات و درجه ثروت این منطقه که جزو قلمرو طاهریان بود میتوان چنین استنتاج نمود که وضع مالی آنان بسیار مساعد بود و مردم در رفاه زندگی مینمودند. خراج سیستان در زمان روی کار آمدن «ابومسلم» به حدود ده میلیون درهم میرسید

روشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

آمدند تا آنکه به دعوت طاهریان به نیشابور رفته ساکن شدند. «محمد بن میکال» از عمال «محمد بن طاهر بن عبدالله بن طاهر» بود. «محمد بن طاهر» وی را به جنگ «محمد بن طالبی» فرستاد. در ری میان آنان جنگ درگرفت «میکال»، «محمد بن جعفر» را در «ری» شکست داد و وارد آن شهر شد، تاریخ بیهقی با حواشی سعید نفیسی مجلد سوم (صفحات ۹۷۱ و ۹۷۳ و ۱۰۹۶).

- ۱ - دستگاه دولتی خلافت را فاتحان عرب مسلمان بوجود نیاوردند. دستگاه مزبور بطور کلی از ایران ساسانی به میراث رسیده بود. اسلام در ایران ترجمه کشاورز (ص ۱۷۳).
- ۲ - حقوق دیوانی خراسان در عهد طاهریان هزار تومان بوده است. نزهت القلوب بکوشش دبیر سیاقی (ص ۱۸۱).
- ۳ - ابن حوقل - صورته الارض (ص ۵۹).
- ۴ - اسلام در ایران تألیف پتروفسکی (ص ۱۷۲).

نام و سلسله نسب طاهریان

پروفسور محمد علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

که در میان سپاهیان، شحتگان، مرزداران آنجا تقسیم میشد. میزان ثروت خراسان را در عهد طاهریان نمیتوان کمتر از دوران شاهنشاهی ساسانی دانست زیرا آنچه را که «عبدالله بن طاهر» هر ساله بغداد میفرستاد نزدیک به سی و هشت میلیون درهم بوده است (۱) سکه های طاهریان بطرز سکه اوایل دوره خلفای عباسی است. درهم (سیم) و دینار (زر). هر درهم بوزن ۳ گرم و دینار در حدود ۴ گرم است.

قطر درهم: ۲ سانتیمتر

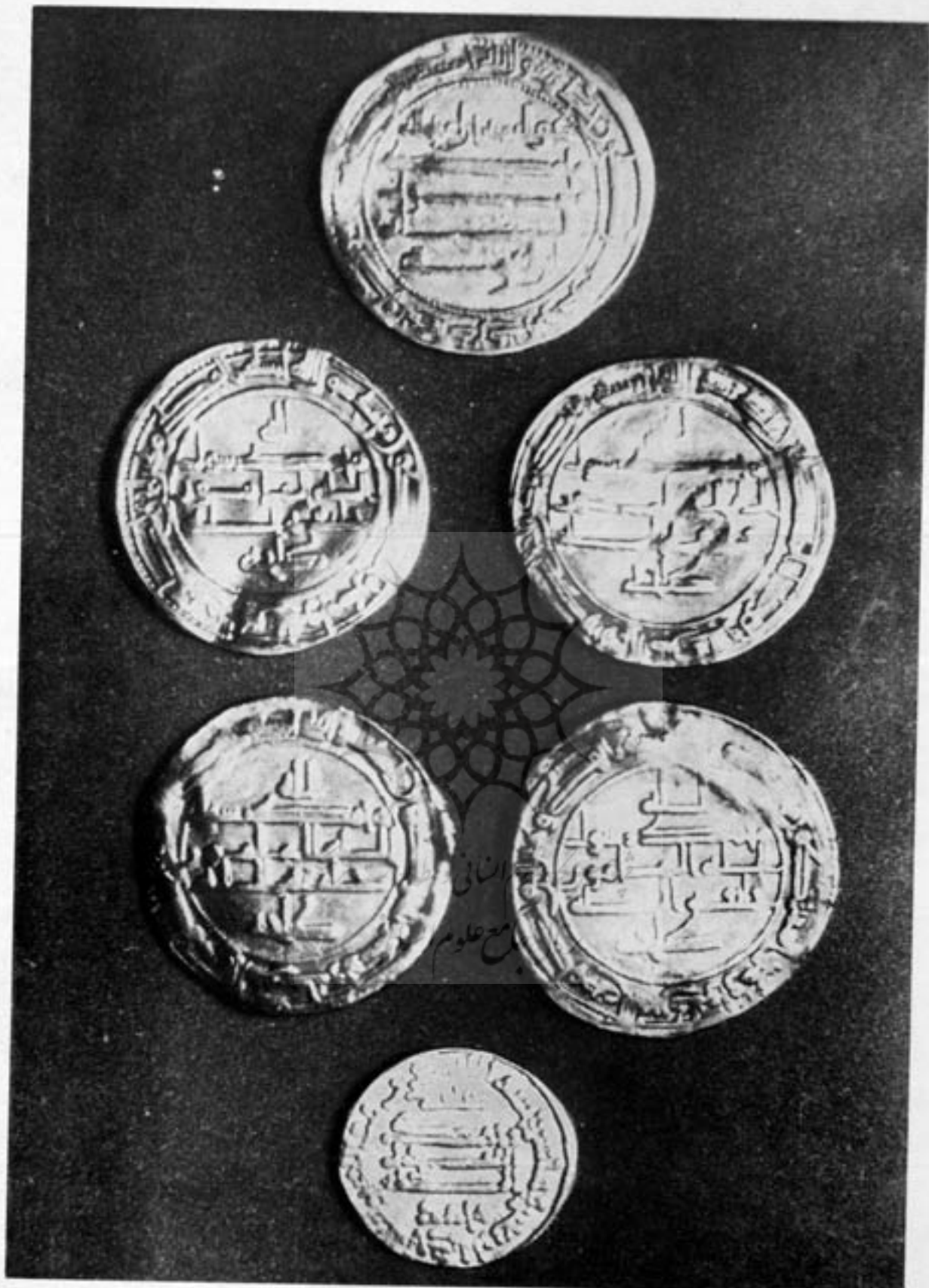
قطر دینار: ۱/۴ سانتیمتر

۱ - برای اطلاع بیشتر به کتاب «جغرافیای تاریخی خراسان» تألیف «ابوالقاسم طاهری» مراجعه شود (ص ۴۹۳).

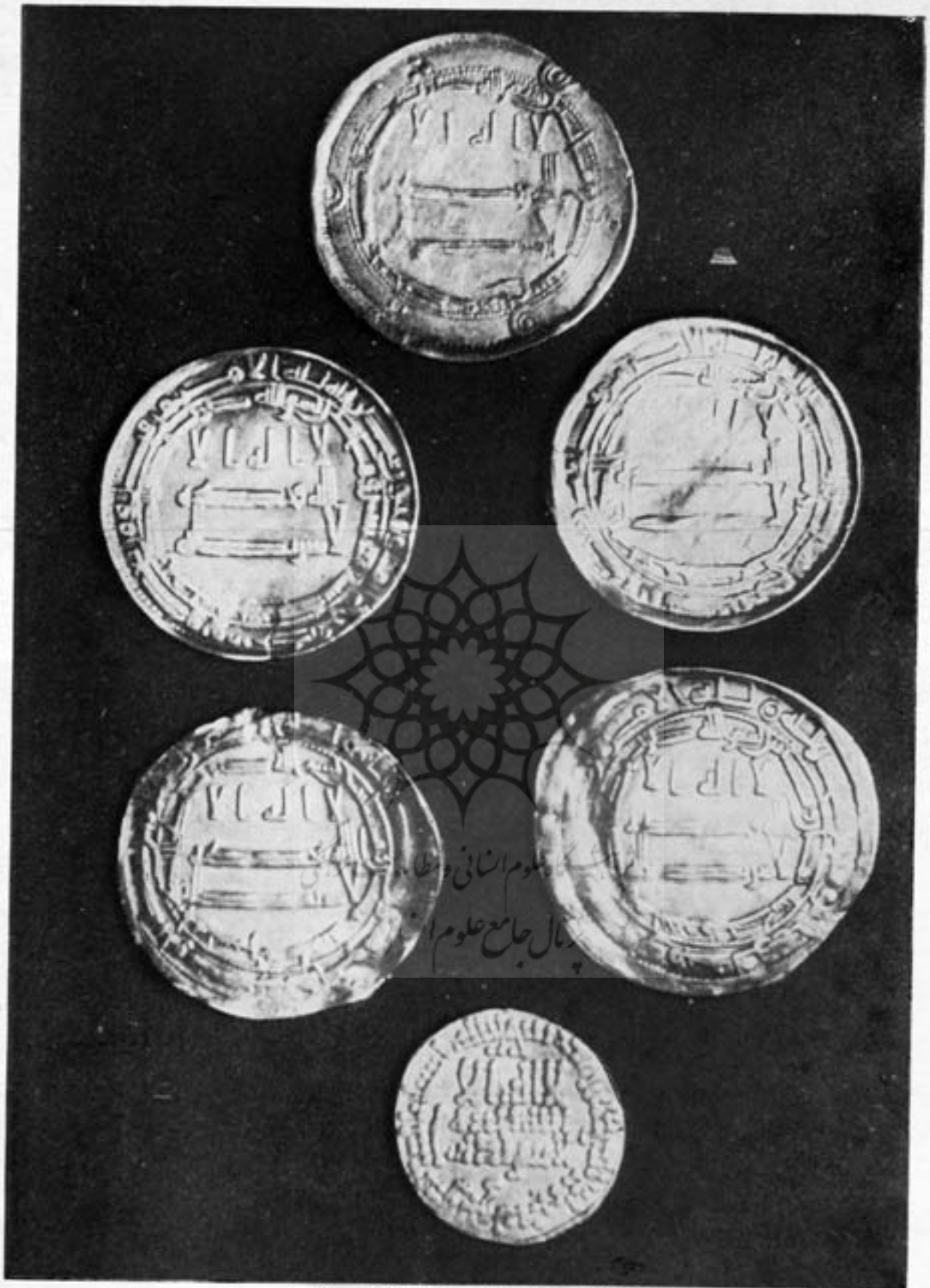

پیشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سکا طاهر ذوالیمینین

روی سکه: ۱- طاهر ذوالیمنین (درهم) ۲-۵- طلحه (درهم) ۳- محمد بن طاهر (دینار)

پشتسکه:
 ۱- طاهر ذوالیمینین (۲۰۵-۲۰۷ هـ ق)
 ۲- ۵- طلحه (۲۰۷-۲۱۳ هـ ق)
 ۳- محمد بن طاهر (۲۴۸-۲۵۹ هـ ق)

نوشته روی سکه : لا اله الا الله وهدى لاشريك له (۱)

دور آن : بسم الله ضرب هذا الدرهم (نام شهر) و سنه تقرأ است .

دور دوم : الله الامر من قبل و من بعد و يومئذ يفرح المؤمنون (۲) .

پشت سکه : الله محمد رسول الله و نام خلیفه و نام فرمانروای طاهری تقرأ است .

دوره آن : محمد رسول الله رسله بالهدی و دین الحق ینظره علی الدین ولو کره المشرکون (۳) .

از طاهریان سکه زیاد بدست نیامده است و بسیاری از مجموعه های مهم فاقد سکه های این

سلسله میباشد (۴) سکه هایی که مورد مطالعه قرار گرفته است در ضرابخانه های شهرهای بخارا -

سمرقند - مرو - و بست ضرب شده است .

در مجموعه موزة «بانک سپه» جزو سکه های «طاهریان» سکه بسیار جالب توجهی

از «طاهر ذوالیمینین» موجود است که نام خلیفه بر روی آن تفرگردیده است و نوشته بدین ترتیب

میباشد: «طاهر ذوالیمینین اعزاز الله محمد رسول الله». این سکه ضرب سال ۲۰۷ هجری است.

برسکه های «طلحه» نام وی بصورت ساده ای پس از نام خلیفه (مأمون) قرار دارد

و ضرب شهرهای سمرقند و بخارا ، سنه ۲۱۰ و ۲۰۸ ه ق است .

سکه طاهرین عبدالله ، ضرب شهر مرو و سنه (۲۴۲ ه ق) است .

نام وی و خلیفه (متوکل) برسکه تقرأ است (۵) .

برسکه آخرین فرمانروای طاهری ، نام وی «محمد» ، بصورت «محمد بن طاهر» تقرأ

است (۶) .

این سکه ها اسناد و منابع صحیح و دقیقی هستند که اوضاع اجتماعی و مالی و موقع

جغرافیائی اولین فرمانروایان ایرانی دوران اسلامی ، «طاهریان» را به بهترین و کافی ترین

وجهی معرفی مینمایند .

۱ - در سه سطر و در وسط قرار دارد .

۲ - آیه سوم از سوره روم : اینک ترجمه آن (سر خدا راست از قبل و از بعد و در

چنین روزی مؤمنان شاد میشوند) .

۳ - سوره توبه آیه سی و سوم - ترجمه : (اوست آنکه فرستاد ، فرستاده اش را به هدایت

و دین درست تا آشکار کند آن را بر همه دینها اگر چه مشرکان کراهت دارند)

۴ - در موزة سکه بانک سپه سکه هایی از فرمانروای این سلسله موجود است .

۵ - المتوکل علی الله (۲۳۲ - ۲۴۷ ه ق)

۶ - این سکه در مجموعه سکه موزة بریتانیا هست .

فهرست منابع

تصحیح ملک الشعراء بهار	۱ - مجمل التواریخ و القصص
اصطخری : باهتمام ابرج النشار	۲ - مسالك و ممالک
حمدالله مستوفی . بکوشش دیر سیاقی	۳ - نزهت القلوب
با حواشی سعید نفیسی مجلد سوم	۴ - تاریخ بیهقی
ابن حوقل . ترجمه دکتر شعار	۵ - صورة الارض
مسعودی . ترجمه ابوالقاسم پاینده	۶ - التنبیه والاشراف
احمد بن ابی یعقوب . بکوشش محمد ابراهیم آیتی	۷ - البلدان
ابوبکر احمد بن اسحاق همدانی . ابن فقیه	۸ - البلدان
ترجمه ح - مسعود	۹ - فتوح البلدان
بلاذری ترجمه دکتر آذرنوش	۱۰ - جغرافیای تاریخی خراسان
ابوالقاسم طاهری	۱۱ - قیام ایرانیان در راه مجد و عظمت ایران
عباس پرویز	۱۲ - تاجگذاری شاهنشاهان ایران
مقاله نصرت الله مشکوتی	۱۳ - جغرافیای تاریخی سرزمین خلافت شرقی
لسترنج . ترجمه عرفان	۱۴ - تاریخ ملل و دول اسلامی
ترجمه دکتر هادی جزایری	۱۵ - طبقات سلاطین اسلام
لین پول . ترجمه عباس اقبال	۱۶ - اسلام در ایران
پطروفسکی . ترجمه کریم کشاورز	۱۷ - کاتالوگ سکه های شرق
موزه بریتانیا . مجلد دوم	

Catalogue of Oriental Coins In The British Museum. Vol : 2 P: 72